

V Tartu Planeerimiskonverents

„Demokraatia ja tehnoloogia ühises ruumis“

Dorpati konverentsikeskus

7.–8. november 2019

Neljapäev, 7. november

8:00 - 9:00 Registreerimine, tervituskohv

9:00 - 10:30 I sessioon

Ia Tartu avaliku ruumi muutused ja plaanid

Korraldaja: Tartu Linnavalitsus

Saal: Struve

Alustame konverentsi Tartu viimase aja avaliku ruumi muutuseid käsitleva sessiooniga. Tartu linn on viimastel aastatel noppinud usinalt arhitektuuri ja maastikuarhitektuuri aastaauhindu. Käes on ka esimesed kogemused rattaringluse projektist, mis on juba muutnud linnaelanike liikumisviiside valikut. Palju on veel teha. Milline oli ja milline peaks olema rahvusvaheliselt tunnustatud ülikoolilinna avalik ruum?

1. Tõnis Arjus (Tartu linnaarhitekt) – Tartu avaliku ruumi planeerimine
2. Esineja täpsustub – Ettevõtja nägemus avaliku ruumi planeerimisest
3. Marie Johanna Univer (Tartu Ülikool) – Tartu avalik ruum tudengi silme läbi
4. Reno Laidre (Tartu abilinnapea) – Avaliku ruumi arengu väljakutsed

Ib Eesti regioonide tuleviku edulood globaalses mängu

ESPONi ERISSESSIOON.

Korraldaja: Garri Raagmaa (TÜ)

Saal: Baer

Harjumaa ja teiste Eesti maakondade SKPs mõõdetav arengulõhe on üha kasvanud. Sama näitab palkade ja kinnisvarahindade võrdlus. Ometi kulgevad kümned tuhanded pered reede õhtul statistilisest paradisiist vaese ääremaa küladesse, kulutades selleks aega ja kütust ning aidates sellega kaasa kliimamuutusele. Mida suurem linn, seda suurem transpordi- ja energiatarve. Suurlinnas ei ole roheenergiat tootmiseks ruumi. Age Poomi 2017. aastal kaitstud doktoritöö järgi oleks Eesti maakonnalinnade võrgustikupõhise asustussüsteemi ökoloogiline jalajälg kõige väiksem. Kas hirm kliimakatastroofi ees sunnib muutma seniseid liikuvusmustreid ja asustuse struktuuri? Energiahinnad saavad vaid tõusta. Eesti-taolisel pool-perifeerial on aga vaja elatustaseme kasvatamiseks eksportida, sh olemasolevat loodus- (mida meil palju veel toormena välja veetakse) ja inimvara väärdades. Siit ka küsimused:

- Millised on olulisemad uued võimalused muutuva kliimaga ja vananevas Euroopas Eesti ettevõtlusele?
- Millised on Eesti regioonide kasvavad majandusharud? Kuhu investeerida?
- Milliseks kujuneb taastuvatel energiaallikatel põhineva Eesti asustuse geograafia?
- Kuidas Eesti maakondade vastvalminud strateegiaid neid muutusi ja võimalusi arvestavad?

Esinejad ja ettekanded:

1. Garri Raagmaa (TÜ) ja Ingmar Pastak (TÜ) – Lühiülevaade ESPON 2020 ja OECD uuringutest – järeldused ja võimalused Eestile
2. Alvar Soesoo (TTÜ) – Roheenergeetikale ülemineku metallivajadus ja Virumaa uued töökohad
3. Taivo Tali (Rahandusministeerium) – Kuidas Kalevipoeg „kalevipojad“ Jõgevamaale meelitas? Rammus maa ja mõnusad (elu)maastikud
4. Britt Vahter (TSENER) – Puidu suurema lisandväärtuse suunas. Otse Tsentrist
5. Kuldar Leis (Põlvamaa arenduskeskus) – Mis jääb 0-energia-maja ja tagurpidi maja vahele? Kagu-Eesti vingeim ekspordisektor, mõistagi
6. Andres Rõigas (TÜ) – Uuskogukonnad – uued tegevusalad ja töökohad maal
7. Silver Smeljanski (Forwardspace) – Rohelise nutimajanduse idud Pärnu noorte koostöökeskuses Forwardspace
8. Kokkuvõtte ja diskussioon – Kuidas maakonnastrateegiad neid teemasid kajastavad?

10:30 - 11:00 Kohvipaus

11:00 - 12:00 Konverentsi avamine

Saal: Struve

1. Juubelikonverentsi avasõnad – Urmas Klaas, Tartu linnapea
2. Tervitus Tartu Ülikoolilt – Aune Valk, TÜ õppeprorektor
3. Videotervitus – Jaak Aab, Eesti Vabariigi riigihalduse minister
4. Mida ootame planeerimiskonverentsidelt? – Pille Metspalu, Eesti Planeerijate Ühing
5. V Tartu Planeerimiskonverentsi fookusteemad – Kadri Leetmaa, Tartu Ülikool geograafia osakond

12:00 - 13:00 Avaettekanne

Meie ühine ruum – Eesti ruumiline arengutee

Helen Sooväli-Sepping, Tallinna Ülikooli keskkonnakorralduse professor, Eesti Inimarengu Aruande 2019/20 toimetaja.

Saal: Struve

Eesti avalikku ruumi saab käsitleda kui eestlase enesekirjeldust. Mis iseloomustab Eesti avalikku ruumi täna? Sellele küsimusele leiame vastused peatselt ilmuvas Eesti inimarengu aruandes, mille keskmes on avalik ruum ja demokraatia. Eesti inimarengu aruanne 2019/2020 on kokkuvõtte Eesti ruumilistest arengutest, ruumi suunavatest teguritest, tegutsejatest ja võimalikest tulevikest.

13:00 - 14:00 Lõuna

14:00 - 15:30 II sessioon

Ila Kuidas planeerida tulevikku? Stsenarium-planeerimise meetod planeerimisel

Korraldaja: Kristi Grišakov (TalTech)

Saal: Struve I

Stsenariumiplaneerimine või stsenaariumimõtlemine on ühe tulevikuplaneerimise meetodina olnud kasutusel juba üle 50 aasta. Eestis on stsenaariumiplaneerimist kasutatud alates 1990ndatest, sh erinevate riiklike ja kohaliku tasandi planeerimisdokumentide ning arengukavade koostamisel. Planeerijad peavad otsuste tegemisel olema teaduspõhised ning lähtuma faktidest. Samal ajal tegelevad planeerijad eelkõige tuleviku planeerimisega ning peavad arvesse võtma muutusi, mida ei ole võimalik alati teaduspõhiselt kinnitada. Milliseid meetodeid ja teadmisi saame kasutada

tulevikumuutustest mõtlemiseks? Kuidas orienteeruda erinevate valdkondade tulevikutrendide virvarris ning valida sealt välja need õiged? Tuleviku planeerimise sessioon kutsub kokku erinevate tulevikku planeerivate dokumentide autorid, kes jagavad oma kogemusi tulevikust mõtlemisel.

Esinejad ja ettekanded:

1. Damiano Cerrone (SPIN Unit) – MetaLinn ja MetaPark projektid Tallinnas, Soome linnastsenaariumid (*inglise keeles, kokkuvõtte eesti keeles*)
2. Lenna Hingla (Valga Vallavalitsus) – Valga linna stsenaariumid ja üldplaneering 2030+
3. Mihkel Kaevats (Sotsiaalministeerium) – Tuleviku töö ja talendipoliitika / Tallinn 2021+

IIB Avalikud mitteavalikud ruumid

Korraldajad: Tauri Tuvikene (TLÜ) ja Elo Kiivet (Linnalabor)

Saal: Struve II

Sessioonis käsitleme n-ö piiripealseid avalikke ruume. Küsimine: Mida tähendab „avalik ruum“? Mis teeb ühe ruumi avalikuks? Kuivõrd saab suletud, tasuline, kindlale ja kitsale sihtrühmale suunatud, tarbimise või käitumise ettekirjutuste kaudu reguleeritud või privaatne ruum olla avalik? Kuidas tajuvad ruumikasutajad avaliku ruumi piire ja tähendust? Kolme erineva valdkonna ettekandja toel otsib sessioon vastust, kuivõrd on need ruumid olulised kohaliku identiteedi hoidmiseks, halduskorralduse võimekuse parandamiseks ja üldisemalt demokraatia arenguks.

Esinejad ja ettekanded:

1. Tauri Tuvikene (TLÜ humanitaarteaduste instituut) – Meie ühine ruum ühistranspordis - kas buss või tramm on avalik ruum?
2. Eve Komp (Ruumiringlus) – Vahekasutus ruumi avajana
3. Andra Siibak (TÜ Ühiskonnateaduste instituut) – Digitaalse avaliku ruumi piirid

IIC Transpordi ja liikuvuse arengukava koos praktilise investeerimiseminariga

..ehk kui me oleksime valitsus.

Korraldajad: Dago Antov (TalTech) ja Indrek Gailan (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium)

Saal: Baer

Sessioon käsitleb planeeringute seost inimeste liikumisviiside valikuga. Parkimisnormatiivid mõjutavad autode arvu kasvu. Ühistranspordiliine on tarvis planeerida koos asustuse laienemisega. Asustust saab ja peabki suunama sinna, kus on juba suure veovõimega transporditeenus olemas, nt raudtee. Hõreastutusega piirkondades on nõudluspõhine transport üks võimalustest.

Esinejad ja ettekanded:

1. Üldine vaade transpordis – tänane olukord ja kuhu me tulevikus suundume (tugevad trendid, millest peame lähtuma)
2. Tuleviku tehnoloogiad – kuidas see muudab transporti? Kliimamuutuste väljakutsed ja transport
3. Indrek Gailan (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium) – Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021+

15:30 - 16:00 Kohvipaus

16:00 - 17:30 III sessioon

IIIA Kvaliteetne avalik ruum kui avalik huvi

Korraldaja: Veronika Valk-Siska (TalTech, Kultuuriministeerium)

Saal: Struve I

Riigile on ette heidetud, et ta ei ole olnud investeringuotsuste tegemisel alati tark tellija: otsuste tegemine ei ole ruumilahenduste (nt hoonete) tellimisel läbipaistev, ruumiotsused ei ole parimal viisil

läbi kaalutud, samas ollakse liigselt keskendunud raha kokkuhoiule, mistõttu ei ole võimalik luua kvaliteetset ruumi. Räägime, millest riik tellijana investeringute tegemisel lähtub ja kuidas jõuaksime paremate investeeringuotsusteni (piiratud ressursside raames). Investeerimispoliitika kõrval on siin olulisel kohal ehitussektori arengud ja ehituse pikk vaade; E-ehituse visioon ja järgnevad sammud ehitusvaldkonnas, samuti ehitusregistri, 3D kaksiku ja e-ehituse platvormi arengud. Riik vastutab elukeskkonna eest, kuid ruumiotsuste protsessid on seni olnud killustatud ja riigi ruumipoliitika vajab konsolideerimist. Puudu on valdkondade ülesest koostööst – koosmõju tuleb muuta koostöök, läbi konkreetsete sammude.

Esinejad ja ettekanded:

1. Veronika Ilsjan (Rahandusministeerium) – Riigi teadlikkus hoonetesse investeerimisel
2. Jüri Rass (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium) – E-ehitus kvaliteetse ruumi loomiseks
3. Ivo Jaanisoo (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium) – Ehitusvaldkonna tuleviku hetkeseis
4. Arutelul: Kuidas jõuaksime läbimõeldumate ruumiotsusteni ja milliseid samme on „riigi kui targa tellija“ vaates vaja astuda?

IIIb Olla nutikas nii linnas kui ka maal?

Korraldajad: Veronika Mooses (TÜ), Ralf-Martin Soe (TalTech), Ingmar Pastak (TÜ)

Saal: Struve II

Nutikas linn ja omavalitsus ei seisne ainult tehnoloogilise taristu kasutuselevõtus. Kasvavate ja kahanevate linnade ning piirkondade kestliku arengu tagamiseks on vaja paratamatult kasutusele võtta uusi tehnoloogilisi lahendusi, ent sama oluline on kaasajastada teenuseid ja suurendada omavalitsuste vahelist ning omavalitsuse ja elaniku vahelist koostööd. Sessioonis kuulame ettekandeid uutest teenustest, tehnoloogilistest lahendustest ja andmekogumise viisidest, mis omavalitsuste arengut täna juba puudutavad ja loovad uusi võimalusi tulevikuks.

Esinejad ja ettekanded:

1. Madis Sassiad (GoSwift)– Liikuvus kui teenus
2. Jaanus Müür (TalTech) - Isejuhtiv buss – võlud ja valud
3. Kertu Vuks (Elva LV) – Nutikad lahendused omavalitsuses
4. Kaspar Alev (Tartu LV) – Õpime linna: Tartu asjade interneti platvorm

IIIc Kaasamine linna- ja regionaalplaneerimises: kogemused, õppetunnid ja väljakutsed Eestis

Korraldajad: Helen Sooväli-Sepping (TLÜ), Bianka Plüschke-Altof (TLÜ)

Saal: Baer

Kuigi „kaasamise hea tava“ loodi Eestis juba 2000. aastate keskpaigas, toob 2018.a „Kaasamise ja mõju hindamise uuring“ põhiväljakutsena välja, kuidas Eestis liikuda formaalsest kaasamisest sisulise kaasamiseni. Haldusreformi järgses kohaliku omavalitsuse üldplaneeringu ja arengukava koostamise valguses, võetakse sessioonis fookusesse erinevad kaasamispraktikad ja lähenemisi viisid, arutatakse nende põhjal kaasamise hetkeseisu ning tulevikusuundasid Eestis. Tehnoloogia ajastul hõlmab see ka uued VR kaasamistrendid, mis said Eestis katsetud „Augmented Urbans“ INTERREGi projekti raames ning mille kogemusi tutvustatakse samuti selles sessioonis.

Esinejad ja ettekanded:

1. Helen Sooväli-Sepping, Bianka Plüschke-Altof, Anni Müüripeal (Tallinna Ülikool): Sissejuhatus ja projektituvustus „Augmented Urbans: Kaasamistrendid tehnoloogia ajastul

Kaasamise hetkeseis Eestis:

2. Pille Metspalu ja Ann Ideon (Hendrikson&Ko, EPÜ) – Kaasav KOV üldplaneeringute koostamine: saavutused ja väljakutsed

3. Monika Suškevičs (EMÜ) – Kaasamisprotsesside tulemuslikkus ökoloogilise võrgustiku planeerimisel
4. Peeter Vihma (Helsingi Ülikool) – Eesti metsakogu kui uus kaasamismudel: kogemused ja õppetunnid [skype'i vahendusel]
5. Toomas Haidak (Tallinna Linnakantslei) – Tallinna arengukava 2021+ kui kaasamise prototüüp Eesti linnadele?

Kaasamise tulevikutrendid: E-kaasamine:

6. Jelizaveta Krenjova (e-Riigi Akadeemia Sihtasutus): Kaasav eelarve and beyond: E-kaasamise näited ja üldprintsibid
7. Vello Solna (Geodata Arendus OÜ): Kaasamine e-keskkonnas – uued võimalused üldplaneeringu menetlusel

18:00 - 19:15 Ekskursioonid

1. Tartu Kesklinna Külmajaam – Allan Brutus, Fortum Tartu
2. Tähepargi arendus Juhan Varik ja Anu Tammamägi, AS Merko Ehitus; Riia Kvartali arendus – Laur Laaneleht, AS Colordia
3. Tänavakunst – Andra Somelar, Balti Uuringute Instituut, SmartEnCity
4. Poollooduslikud linnamaastikud – Karin Bachmann, KINO maastikuarhitektid, Eesti Kunstiakadeemia

19:30 - 00:00 Õhtune vastuvõtt

Tartu Ülikooli muuseumi valge saal, Lossi 25 (Toomkirik)

Meiega on Rohke Debelakk ja ansambel Väliharf

Reede, 8. november

8:30 - 9:00 Hommikukohv

9:00 - 10:30 IV sessioon

IVa Tehnoloogilise arengu mõju planeeringule

Sessiooni korraldajad: Maila Kuusik (Eesti Planeerijate Ühing) ja Pille Arjakas (Tallinna Energiaagentuur)

Saal: Struve

Tehnoloogiline arengu või selle muutus mõjutab meid igapäevaselt järjest enam. Fookuses on küsimus, kas ja kuidas mõjutab tehnoloogiate areng ruumilist planeerimist. Kas ruumiline planeerimine soosib tehnoloogiate kasutuselevõttu või hoopis pärsib seda läbi maakasutuse ja ehitustingimuste seadmise? Kuidas me suudame olla planeerimisel pikas perspektiivis innovaatilised? Detailsemalt käsitletakse elektritranspordi ja päikeseenergia arengut nüüd ja praegu ning perspektiivis 2030+. Küsimine: Millist paradigma muutust me vajame seoses ruumilise planeerimisega?

Esinejad ja ettekanded:

1. Marko Viiding (Elektrilevi) – Kuidas mõjutab elektritranspordi areng Eestit lühemas ja pikemas perspektiivis?
2. Andres Meesak (Eesti Päikeseelektri Assotsiatsioon) – Päikeseenergia täna ja homme
3. Tõnis Arjus (Tartu LV) – Kestliku planeerimise paradoksid

IVb Kuritegevuse ennetamine läbi linnaplaneerimise

Sessiooni korraldaja: Dorel Hiir (Politsei- ja Piirivalveamet)

Saal: Baer

Politsei- ja Piirivalveamet osaleb EL Horizon 2020 projektis “Kuritegevuse mõju vähendamine (Cutting Crime Impact)” (2018–2021). Üks projekti fookusteema on kuritegevuse ennetamine läbi linnaplaneerimise. Sessioonis tutvustatakse projekti seniseid tulemusi ning arutletakse, kuidas siduda kuritegevuse ennetuse ja linnaplaneerimise tööprotsesse.

Esinejad ja ettekanded:

1. Dorel Hiir (Politsei- ja Piirivalveamet) – Projekti „Kuritegevuse mõju vähendamine“ ja fookusteema “Kuritegevuse ennetamine läbi linnaplaneerimise” tutvustus
2. Andrew Wootton, Caroline Davey (Salfordi Ülikool, Ühendkuningriigid) – Maailma praktika kuritegevuse ennetuses läbi linnaplaneerimise (*inglise keeles, kokkuvõtte eesti keeles*)
3. Vallo Koppel (Politsei- ja Piirivalveamet) – Näiteid Eesti hetkeolukorrast ja Politsei- ja Piirivalveameti plaanidest

10:30 - 11:00 Kohvipaus

11:00 - 11:45 Planeerimise ja poliitika seostest

Endrik Mänd (volitatud arhitekt - ekspert, tase 8), modereerib Tiit Tammaru (TÜ)

Saal: Struve

Mis on ruumiotsus ja kuidas see sünnib? Milleks me vajame riiklikku ruumipoliitikat? Kompetents ja kompetentsus - millest sõltub ruumiotsuse kvaliteet? Need on põletavad, ent avalikult läbiarutamata küsimused planeerimisvaldkonnas. Tänuväärse töö teemade avamisel on teinud Riigikantselei ruumiloome ekspertrühm, aga pikk tee on alles minna. Kohalikel omavalitsustel on siin kandev roll - kuidas vältida ebaõnnestumisi? Arutleme selle üle paari praktilise näite toel.

11:45 - 13:00 Peaettekanne

Linna ruum ja liikumisviiside valikud

Andres Sevtsjuk (Massachusettsi Tehnoloogiainstituut, USA)

Saal: Struve

Liikumisviiside valikuid linnades mõjutavad nii ehitatud keskkond, olemasolevad transpordi lahendused kui ka ühiskondlikud tavad. Ühelt poolt toetavad säästva arengu eesmärgid ning ühiskondlikud tavad, eriti noorema generatsiooni hulgas, rohkem ühistranspordi, jalakäija ning jalgratta keskset linnaruumi. Samas on transpordi lahendused kiiresti muutumas ning nii mõnedki uued lahendused panustavad järjest suuremale autoga liikumise suunale. Kiiresti muutuvus olukorras võiksid omavalitsused vastavalt linna arengustrateegiatele käibele võtta ligipääsetavuse ja liikuvuse indikaatorid, mis näitaks nii era-transpordi pakkujatele kui ka laiemale avalikkusele kuidas linnaruumi areng ja liikuvuse tegelikud tendentsid seatud eesmärkidega kõrvutuvad.

13:00 - 13:45 Lõuna

13:45 - 15:15 V sessioon

Va Uue ringi üldplaneeringud - mis on seekord teisiti?

Sessiooni korraldajad: Grete Kindel (SA Läänemaa), Tuuli Veersalu (Rahandusministeerium) ja Pille Metspalu (Eesti Planeerijate Ühing)

Saal: Struve

Praktilise kallakuga üldine pilt, mis uue ringi üldplaneeringutes on teisiti, mis võiks olla teisiti ja mis vajab veel üle mõtestamist. Kolmes vaates (KOV-konsultant-ministeerium) tegijad annavad samas

võttes edasi oma kogemused ja vaated. Teoreetiliste sugemetega analüütiline vaade, kuidas asjad on arenenud. Tagasiulatuv vaade ja sihid tulevikuks. Mida oleme saavutanud ja milliseid uuenduslikke ideid üldplaneerimise protsess vajab.

Esinejad ja ettekanded:

1. Priit Põldmäe (Rae vald) – Igapäeaelust kasvav vajadus kui üldplaneeringu koostamise praktika arengumootor
2. Kerttu Kõll (OÜ Sfäär Planeeringud) – Hea planeeringu võti – mida tehakse nüüd teisiti?
3. Tuuli Veersalu (Rahandusministeerium) – Üldplaneeringutest enne ja nüüd. Mis on teisiti, mis võiks olla teisiti ja kuhu liikuda?

Vb Arhitektuur väikelinnade identiteedi arengu võimestajana

Sessiooni korraldajad: Jiří Tintera (TTÜ Tartu - Valga vald), Kadri Leetmaa (TÜ), Garri Raagmaa (TÜ)

Saal: Baer

Eesti suurlinnastub. Inimesed kolivad Tallinna ja Tartu regioonidesse. Maakohad, väike- ja ka maakonnalinnad kaotavad püsielanikke: mida väiksem asula ja mida kaugemal Tallinnast seda kiiremini. Elanike ära kolimine käivitab kahanemisspiraali ja halvendab elukeskkonda. Linnaruumi ilmuvad mahajäetud hooned. Taristu ei vasta enam vajadustele ja seda ei suudeta korras hoida. Inetu elukeskkond halvendab elanike suhtumist oma linna: tekitab piinlikkust, väheneb kogukonna aktiivsus ja linna arengusse panustamine. Kesklinn on sümboolse tähendusega ja kohaliku identiteeti alus. Võimalus pere, sõprade, külaliste või äripartneritega aega veeta või jalutada atraktiivses keskses, istuda kohvikus või külastada galeriid on oluline just kohalike elanike jaoks. Korras linnasüda sisendab usku linna tulevikku. Kesklinn on eksponeeritud ka külalistele ja turistidele. Kahanemisega kaasnevate probleemidele lihtsat lahendust ei ole. Selle mitmepalgelise protsessiga kohandumine eeldab erinevaid tegevusi. Linnaruumi kvaliteedi parandamine väikelinnades on üks neist. EV100 programm „Hea avalik ruum“ on silmapaistev katse pidurdada maapiirkondade hääbumist. Sessiooni eesmärk on koguda ja jagada seni uuendatud linnakeskuste kogemust.

Esinejad ja ettekanded:

1. Jiří Tintera (TTÜ Tartu - Valga vald) ja Garri Raagmaa (TÜ) – Väikelinnade roll asustussüsteemis ja linnaruumi roll väikelinna arengus
2. Kadri Pilm (EMÜ) – Tõrva, Valga, Põlva, Rapla keskvaljakud ja kohalooe väikelinnades
3. Mairo Ruusmann (Tõrva vald) – Kohapealne vaade valminud keskvaljakule
4. Arutelu: Korras linnaruum väikelinnas – mis sellest muutub?

15:15 - 15:45 Lõpukohv

